ΤΟ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΤΜΗΜΑ Α΄ – ΑΚΥΡΩΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

ΔΙΚΑΣΙΜΟΣ ΔΙΑΚΟΠΩΝ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του (αίθουσα Κακουργιοδικείου του Δικαστικού Μεγάρου Πατρών) στις 9 Ιουλίου 2010, με δικαστές τους: Γεώργιο Κουσουλό, Πρόεδρο Εφετών Δ.Δ., Αθανάσιο Κουτρίκη, Χρήστο Κροντηρά, Εφέτες Δ.Δ, και Γραμματέα την Ερικέττη Μενζιλτζόγλου, δικαστική υπάλληλο,

Για να δικάσει την αίτηση ακυρώσεως με χρονολογία 16/4/2007,

Του Αναστασίου Λιάλιου του Θεοδώρου, κατοίκου Χολαργού Αττικής (οδός Μέτωνος αρ. 13), ο οποίος παραστάθηκε μαζί με τους πληρεξούσιούς του δικηγόρους Χάρη Βελαώρα (Πατρών), Ιορδάνη Προυσανίδη και Αικατερίνη Αγρίου (Αθηνών),

Κατά του εδρεύοντος στην Πάτρα νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία "Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο" (ΕΑΠ), το οποίο παραστάθηκε με την πληρεξούσιά του δικηγόρο (Πατρών) Αριστέα Μαρούντα, και

Κατά του παρεμβαίνοντος Υπουργού Εθνικής Παιδείας, Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, ο οποίος παραστάθηκε με τον Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Πέτρο Κωνσταντινόπουλο.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή της υποθέσεως, Εφέτη Δ.Δ., Χρήστου Κροντηρά.

Κατόπιν το Δικαστήριο άκουσε τους πληρεξούσιους δικηγόρους του αιτούντος, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικώς τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση, και τους δικαστικούς πληρεξουσίους του καθ' ου Πανεπιστημίου και του παρεμβαίνοντος Υπουργού, που ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη.

Η κρίση του είναι η εξής:

Με την κρινόμενη αίτηση, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. τα δύο ειδικά έντυπα παραβόλου με αριθμούς 1295641 και 1519288, σειράς Α), ο αιτών επιδιώκει την ακύρωση της, κατά τους ισχυρισμούς του στοιχειοθετούσας παράνομη παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, αρνήσεως του εδρεύοντος στην Πάτρα νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία "Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο" (ΕΑΠ), που εκδηλώθηκε, όπως υποστηρίζει, με το έγγραφο 10539/23.2.2007 του Προϊσταμένου του Τμήματος Μητρώου Φοιτητών αυτού, να τον εγγράψει ως φοιτητή στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών "Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό" της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2007 – 2008, μολονότι είχε επιλεγεί σχετικώς με τη διαδικασία της ηλεκτρονικής κληρώσεως των υποψήφιων φοιτητών, επειδή δεν δέχθηκε να καταβάλει την προβλεπόμενη στις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 5 του ν. 2552/1997 (Α΄ 266) και της κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσας αποφάσεως 110159/Β7/7.10.2004 του Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων οικονομική συμμετοχή του στις δαπάνες εφαρμογής του συστήματος της εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεως, που παρέχει το εν λόγω Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, η οποία ανερχόταν στο ποσό των 1.400 ευρώ συνολικώς, δηλαδή σε 700 ευρώ για καθεμία από τις δύο Θεματικές Ενότητες που ο αιτών είχε δηλώσει ότι θα παρακολουθήσει κατά τη διάρκεια του ως άνω ακαδημαϊκού έτους. Η επίμαχη παράλειψη συντελέσθηκε, ενόψει των διαβιβασθέντων από το ΕΑΠ στοιχείων και καθ' ερμηνεία του δικογράφου της υπό κρίση αιτήσεως, με την από 26/6/2007 απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του ΕΑΠ (Συνεδρίαση 156η, Θέμα 9ο), με την οποία εγκρίθηκαν το υπ' αριθμ. 21295/19.6.2007 Πρακτικό Ελέγχου δικαιολογητικών και επιλογής υποψήφιων προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2007 – 2008 του Προϊσταμένου του Τμήματος Μητρώου Φοιτητών και οι συνημμένοι σε αυτό πίνακες εγγραπτέων και απορριπτέων υποψηφίων, στο δεύτερο των οποίων περιλήφθηκε ο αιτών.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
ΓΙΑ ΔΙΑΤΟ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
Ε. ΚΡΟΝΤΗΡΑΣ

Εξάλλου, με την από 28/9/2009 παρέμβασή του ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ήδη Υπουργός Εθνικής Παιδείας, Δια βίου Μά-

θησης και Θρησκευμάτων) με έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώς {βάσει των διατάξεων των άρθρων 49 (παρ. 1 και 2) και 21 (παρ. 2 περ. β') του π.δ. 18/1989 "Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας" (Α΄ 8), το οποίο εφαρμόζεται αναλόγως και κατά την ενώπιον των διοικητικών εφετείων ακυρωτική διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 702/1977 (Α΄ 268)} υπεραμύνεται της νομιμότητας της προσβαλλόμενης παραλείψεως του καθ' ου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, δηλαδή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του (κατ' άρθρο 1 παρ. 1 εδάφιο δεύτερο του ν. 2552/1997) και ζητά την απόρριψη της κρινόμενης αιτήσεως. Επομένως, ο ισχυρισμός του αιτούντος, σύμφωνα με τον οποίο ο ανωτέρω Υπουργός δεν έχει έννομο συμφέρον να παρέμβει στην παρούσα δίκη, είναι απορριπτέος ως νόμω αβάσιμος.

Η προκείμενη υπόθεση φέρεται νομίμως σε νέα συζήτηση μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως 93/2010 του παρόντος Δικαστηρίου, με την οποία αφού κρίθηκε ότι δεν συντρέχει περίπτωση καταργήσεως της ανοιγείσας, κατόπιν προσβολής επί ακυρώσει της ανωτέρω παραλείψεως, δίκης, κατ' εφαρμογή της διατάξεως της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του π.δ. 18/1989, αναβλήθηκε η περαιτέρω εκδίκαση της υποθέσεως, προκειμένου να κατατεθεί και αναπτυχθεί στο ακροατήριο εισήγηση επί των ζητημάτων που ανάγονται στο παραδεκτό και το βάσιμο της αιτήσεως ακυρώσεως και να διεξαχθεί η επ' αυτών συζήτηση.

Στο άρθρο 29 του π.δ. 18/1989 ορίζεται ότι το ένδικο μέσο είναι απαράδεκτο σε περίπτωση αποδοχής της προσβαλλόμενης πράξεως. Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, η αποδοχή από το διοικούμενο διοικητικής πράξεως που θίγει έννομο συμφέρον του έχει ως αποτέλεσμα την άρση του εννόμου συμφέροντος για την προσβολή της με αίτηση ακυρώσεως, πρέπει όμως η αποδοχή αυτή να προκύπτει σαφώς είτε από ρητή δήλωση του διοικουμένου είτε από συμπεριφορά του που δεν αφήνει αμφιβολία σχετικώς με την έννοιά της (ΣτΕ 3094/2008, 1774/2007, 1265/2006).

Εξάλλου, το άρθρο 2 παράγραφος 9 του ν. 1771/1988 "Τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος εισαγωγής σπουδαστών στην τριτοβάθμια

εκπαίδευση .... " (Α΄ 71) ορίζει ότι: «Φοιτητές ή σπουδαστές σχολών ή τμημάτων σχολών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ημεδαπής, που μετά από συμμετοχή τους σε γενικές εξετάσεις εισάγονται σε άλλη σχολή ή τμήμα σχολής, δεν μπορούν να εγγραφούν στη νέα σχολή ή τμήμα εάν προηγουμένως δε διαγραφούν με αίτησή τους από τη σχολή ή το τμήμα όπου ήδη είναι γραμμένοι. Σε αντίθετη περίπτωση η εγγραφή στη νέα σχολή ή τμήμα είναι άκυρη. Η διαγραφή τους από τη σχολή ή το τμήμα στο οποίο ανήκαν διαπιστώνεται με βεβαίωση της σχολής ή του τμήματος αυτού».

Το καθ' ου με τη με ημερομηνία 22/9/2009 έκθεση των απόψεών του επί των λόγων της αιτήσεως, αλλά και το από 27/10/2009 υπόμνημά του, όπως επίσης και ο παρεμβαίνων Υπουργός υποστηρίζουν ότι η υπό κρίση αίτηση είναι απορριπτέα προεχόντως ως απαράδεκτη, και τούτο διότι: α) ο αιτών, ο οποίος είχε φοιτήσει κατά το παρελθόν (την περίοδο 2000 – 2006) στο ΕΑΠ και αποκτήσει πτυχίο από αυτό, αποφοιτήσας στις 12/7/2006 από τη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών και ειδικότερα από το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών "Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό", έχοντας καταβάλει τότε αδιαμαρτύρητα την προβλεπόμενη οικονομική συμμετοχή του στις δαπάνες του συστήματος της εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεως, υπέβαλε αίτηση συμμετοχής στη διαδικασία πληρώσεως των προκηρυχθεισών θέσεων του ένδικου προπτυχιακού προγράμματος σπουδών, έχοντας αποδεχθεί πλήρως και ανεπιφυλάκτως τους όρους της οικείας προκηρύξεως, που αποτελούν συγχρόνως και διατάξεις της διέπουσας την επιλογή των φοιτητών του ΕΑΠ νομοθεσίας, μεταξύ των οποίων και η υποχρέωση καταβολής της σχετικής ανταποδοτικής εισφοράς. Επομένως, σύμφωνα και με την ισχύουσα για το ζήτημα νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας στο πεδίο των συμβάσεων δημοσίων έργων, του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΣτΕ 4904/1995) και της τριτοβάθμιας εκπαιδεύσεως (ΣτΕ 1560/1997), στερείται πλέον εννόμου συμφέροντος, κατ' άρθρο 29 του π.δ. 18/1989, να προβεί μεταγενεστέρως, μετά την επιλογή του με τη διαδικασία της ηλεκτρονικής κληρώσεως, στην αμφισβήτηση της νομιμότητας του προδιαληφθέντος όρου, και β) ο αιτών, ύστερα από σχετική αίτησή του, επελέγη εκ νέου ηλεκτρονικώς στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών "Διοίκηση

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Πολιτισμικών Μονάδων'' της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του ΕΑΠ για το ακαδημαϊκό έτος 2008 – 2009, ενεγράφη δε σε αυτό, καταβάλλοντας την οικονομική συμμετοχή του, με αποτέλεσμα να απωλέσει πάραυτα τη δυνατότητα της, έστω και εκ των υστέρων, εγγραφής στο επίμαχο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, ενόψει της διατάξεως του άρθρου 2 παραγράφου 9 του ν. 1771/1988, και περαιτέρω συνέπεια να στερείται εννόμου συμφέροντος προς άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως.

Ο αιτών με το από 12/10/2009 υπόμνημά του αντιτείνει ως προς μεν τον πρώτο από τους ανωτέρω ισχυρισμούς ότι το δικαίωμά του να αποκτήσει ανώτατη μόρφωση με φοίτηση στο ΕΑΠ είναι απόλυτο, εδράζεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος και δεν αναιρείται από προηγούμενες πράξεις ή παραλείψεις του, ως προς δε το δεύτερο ότι εάν θεωρηθεί ότι δημιουργείται πρόβλημα εξαιτίας της διατάξεως του άρθρου 2 παρ. 9 του ν. 1771/1988, προτίθεται να παραιτηθεί (διαγραφεί) από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του ΕΑΠ, στο οποίο ήδη φοιτά, για να εγγραφεί στο ένδικο προπτυχιακό, από το οποίο παρανόμως αποκλείσθηκε, και ότι, εν πάση περιπτώσει, καμία διάταξη δεν απαγορεύει σε κάποιο να είναι προπτυχιακός φοιτητής και ταυτοχρόνως να πραγματοποιεί μεταπτυχιακές σπουδές με βάση άλλο πτυχίο, που ήδη κατέχει.

Επί των προαναφερόμενων δύο ισχυρισμών του καθ' ου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος και του παρεμβαίνοντος Υπουργού η κρίση του Δικαστηρίου είναι η ακόλουθη: κατά την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η ανεπιφύλακτη συμμετοχή σε διαγωνισμό για τη σύναψη διοικητικής συμβάσεως δημοσίου έργου, κρατικής προμήθειας ή παροχής υπηρεσιών συνιστά και αποδοχή των όρων της οικείας διακηρύξεως, με συνέπεια ο συμμετέχων να στερείται πλέον του εννόμου συμφέροντος να αμφισβητήσει εκ των υστέρων, ευθέως ή παρεμπιπτόντως, το κύρος όρων ή του συνόλου της διακηρύξεως, χωρίς τούτο να προσβάλλει το δικαίωμά του προς παροχή δικαστικής προστασίας (Ολομ. ΣτΕ 1415/2000, ΣτΕ 1888/2007, 1119/2006, 2214/2005). Η ανωτέρω νομολογιακή παραδοχή, που θεμελιώνεται πρωτίστως στην αρχή της ασφάλειας δικαίου, έως το έτος 2003 υιοθετείτο ως γενική αρχή της διαγωνιστικής διαδικασίας στο χώρο του διοικητικού δικαίου, χωρίς να γίνεται

κάποια διαφοροποίηση ανάλογα με το αντικείμενό της (βλ. ενδεικτικώς τις ΣτΕ 2150/1998, 5785/1996 και 4904/1995 για τους διαγωνισμούς για την πλήρωση θέσεων φορέων του δημόσιου τομέα). Ωστόσο, το Γ΄ Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας αρχικώς μεν με την απόφαση 900/2003 της πενταμελούς συνθέσεως (και τις όμοιες με αυτήν 901 – 922/2003), τελικώς δε με τις αποφάσεις 2717/2003, 2905/2003, 2914/2003, 947/2004 και 1005-08/2004 της επταμελούς συνθέσεως ανέτρεψε την προδιαληφθείσα νομολογία του και δέχθηκε ότι η ανεπιφύλακτη συμμετοχή σε διαγωνισμό για την πλήρωση θέσεων φορέων του δημόσιου τομέα δεν αίρει το έννομο συμφέρον προς άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως, με την οποία αμφισβητείται η νομιμότητα όρων της οικείας προκηρύξεως, ούτε προς παρεμπίπτουσα αμφισβήτηση της προκηρύξεως στο πλαίσιο αιτήσεως ακυρώσεως κατά του πίνακα διοριστέων. Ειδικότερα, το ανάτατο ακυρωτικό δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός ότι υποψήφιος, ο οποίος έλαβε μέρος σε διαγωνισμό για την πλήρωση θέσεων φορέων του δημόσιου τομέα, δεν περιέλαβε επιφύλαξη στη δήλωση συμμετοχής του στο διαγωνισμό σχετικώς με τυχόν αντίθεση όρων της προκηρύξεως, που αποτελούν ταυτοχρόνως διατάξεις της νομοθεσίας που διέπει το διαγωνισμό, προς το Σύνταγμα, δεν αρκεί για να άρει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 29 του π.δ. 18/1989, το έννομο συμφέρον του για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως, με την οποία να αμφισβητεί τη νομιμότητα των όρων αυτών της προκηρύξεως, καθώς και των πράξεων που εκδίδονται στη συνέχεια και στηρίζονται στους όρους αυτούς, *με τις οποίες ο εν λόγω υποψήφιος αποκλείσθηκε από το διορισμό στις προκηρυχθείσες θέσεις. Και τούτο διότι από μόνη τη μη υποβολή της ως άνω επιφυλάξεως* δεν συνάγεται, άνευ ετέρου, σαφής και ανεπιφύλακτη αποδοχή των πιο πάνω όρων και, επομένως, τυχόν αποστέρηση του εννόμου συμφέροντος του υποψηφίου για προσβολή των όρων αυτών θα παραβίαζε ευθέως το δικαίωμά του σε παροχή έννομης προστασίας, το οποίο κατοχυρώνουν το Σύνταγμα (άρθρο 20 παρ. 1) και η κυρωθείσα με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 (Α΄ 256) Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών {ΕΣΔΑ, άρθρα 6 (παρ. 1) και 13}, ιδιαιτέρως όταν πρόκειται για όρους, οι βλαπτικές συνέπειες των οποίων δεν μπορούν σε

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Την 6-12-2010
Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ
Χ. ΚΙΟΥΤΣΙΟΥΚΗ

κάθε περίπτωση να προβλεφθούν με ακρίβεια εκ των προτέρων ή οι οποίες είναι ενδεχόμενο μόνο ότι θα επέλθουν για τον υποψήφιο (βλ. και τις ταυτόσημες μεταγενέστερες ΣτΕ 1265-66/2006). Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, τα πορίσματα της νεότερης αυτής νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία προκρίνεται η ανάγκη διασφαλίσεως του δικαιώματος παροχής έννομης προστασίας του μέσου διοικουμένου (διαγωνιζομένου) – από τον οποίο δεν είναι θεμιτό να αξιώνεται, κατά την καλή πίστη, να μελετήσει επακριβώς το κανονιστικό πλαίσιο που μνημονεύεται σε μία προκήρυξη διαγωνισμού π.χ. για την πρόσληψη δημοσίων υπαλλήλων, ή ενίοτε σε κείμενο στο οποίο αυτή παραπέμπει, και να κατανοήσει πλήρως όλες τις ενδεχόμενες βλαπτικές επενέργειες κάθε όρου αυτής, με κίνδυνο απώλειας του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος δικαστικής προσβολής του – έναντι της ανάγκης της ασφάλειας δικαίου, πρέπει να μεταφερθούν και εφαρμοσθούν και στην υπό κρίση περίπτωση. Προκρίνεται, δηλαδή, ως πλέον άξιο προστασίας, το με υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις κατοχυρωμένο δικαίωμα του υποψήφιου φοιτητή σε παροχή δικαστικής προστασίας, έστω και αν η προηγηθείσα συμπεριφορά του μαρτυρεί, κατ' αρχάς, ανεπιφύλακτη αποδοχή της πράξεως (προκηρύξεως της πληρώσεως των θέσεων), στην οποία ερείδεται η ήδη προσβαλλόμενη άρνηση. Επομένως ο πρώτος από τους προαναφερόμενους ισχυρισμούς του καθ' ου Πανεπιστημίου και του παρεμβαίνοντος Υπουργού είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Περαιτέρω, ο δεύτερος από τους ισχυρισμούς αυτούς πρέπει να απορριφθεί προεχόντως ως αλυσιτελής, καθόσον, και υπό την εκδοχή ότι οι προεκτεθείσες διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 9 του ν. 1771/1988 τυγχάνουν ανάλογης εφαρμογής στο ΕΑΠ, δυνάμει της διατάξεως της παραγράφου 1 του άρθρου 11 του ν. 2552/1997, τυχόν αποδοχή του δεν θα καθιστούσε, εν πάση περιπτώσει απαράδεκτη, αλλά νόμω αβάσιμη την κρινόμενη αίτηση. Ανεξαρτήτως τούτου, πάντως, η απαγόρευση της παράλληλης εγγραφής φοιτητών σε περισσότερες της μιας σχολές ή τμήματα σχολών των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της χώρας, που θεσπίζουν οι διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 9 του ν. 1771/1988, αναφέρεται στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών, ενώ εν προκειμένω ο αιτών φοιτά ήδη σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα του ΕΑΠ, γεγονός

που δεν παρακωλύει την παράλληλη εγγραφή του και σε προπτυχιακό πρόγραμμα του ίδιου ΑΕΙ, όπως είναι το ένδικο, χωρίς να τίθεται ως προϋπόθεση προς τούτο η προηγούμενη διαγραφή του από τη σχολή, στην οποία είναι ήδη εγγεγραμμένος.

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, και ενόψει του ότι ασκήθηκε νομοτύπως και εμπροθέσμως, η υπό κρίση αίτηση είναι τυπικώς δεκτή και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν.

Το άρθρο 16 του ισχύοντος Συντάγματος (1975/1986/ 2001) ορίζει στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 4 ότι: «Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια», ενώ στην παράγραφο 5 ότι: «Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους έχουν δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους. ..... ». Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1 του Συντάγματος: «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. ..... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας».

Περαιτέρω, ο ν. 2552/1997 "Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και άλλες διατάξεις" (Α΄ 266/24.12.1997), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, μετά την αντικατάσταση, τροποποίηση και συμπλήρωσή του από το άρθρα 14 του ν. 2817/2000 (Α΄ 78) και 3 παρ. 7 του ν. 3027/2002 (Α΄ 152), ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. Το Ε.Α.Π., που ιδρύθηκε από το άρθρο 27 παρ. 1 εδ. α΄ του ν. 2083/1992, είναι αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα και λειτουργεί με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Τελεί υπό την εποπτεία του Κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. 2. ..... 3. Αποστολή του

Ε.Α.Π. είναι η εξ αποστάσεως παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, με την ανάπτυξη και αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας. Στους σκοπούς του Ε.Α.Π. εντάσσεται η προαγωγή της επιστημονικής έρευνας καθώς και η ανάπτυξη τεχνολογίας και μεθοδολογίας στο πεδίο της μετάδοσης της γνώσης από απόσταση» (άρθρο 1). «1. α) Βασική λειτουργική μονάδα του Ε.Α.Π. είναι η Θεματική Ενότητα (Θ.Ε.), η οποία καλύπτει ένα διακεκριμένο γνωστικό αντικείμενο σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο. β) Κάθε Θ.Ε. περιλαμβάνει τρία εξαμηνιαία μαθήματα, με διδακτέα ύλη που αντιστοιχεί σε διδακτέα ύλη μαθημάτων τρίωρης εβδομαδιαίας διδασκαλίας των Α.Ε.Ι.. γ) Η διδασκαλία κάθε Θ.Ε., συμπεριλαμβανομένων των εξετάσεων, διαρκεί δέκα (10) μήνες. ..... 2. α) Το Ε.Α.Π. αποτελείται από τις ακόλουθες Σχολές: i) Κοινωνικών Επιστημών, ii) Ανθρωπιστικών Σπουδών, iii) Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας, iv) Εφαρμοσμένων Τεχνών. ..... β) Οι Σχολές παρέχουν προγράμματα σπουδών. Κάθε πρόγραμμα σπουδών συγκροτείται από συνδυασμούς Θ.Ε.. ..... γ) ..... 3. ..... 4. ..... » (άρθρο 2). «1. Το Ε.Α.Π. παρέχει: α) Πιστοποιητικά παρακολούθησης Θ.Ε. β) Πιστοποιητικά προπτυχιακής επιμόρφωσης γ) Πιστοποιητικά μεταπτυχιακής επιμόρφωσης δ) Πτυχία ε) Μεταπτυχιακά διπλώματα ειδίκευσης στ) Διδακτορικά Διπλώματα. 2. Η εγγραφή των φοιτητών σε Προγράμματα Σπουδών που παρέχει το Ε.Α.Π. γίνεται χωρίς εξετάσεις, ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων προς το Ε.Α.Π., εντός των προθεσμιών που η Σύγκλητος ορίζει για κάθε ακαδημαϊκό έτος. ..... 3. Η εγγραφή των προπτυχιακών φοιτητών προϋποθέτει την κατοχή τίτλου απόλυσης Λυκείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή ισότιμου ή αντίστοιχου τίτλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του εσωτερικού ή εξωτερικού. 4. Ο συνολικός αριθμός των παρεχόμενων θέσεων για φοιτητές προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου καθορίζεται κατά ακαδημαϊκό έτος με εισήγηση της Συγκλήτου και απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η Σύγκλητος κατανέμει τις παρεχόμενες θέσεις στα Προγράμματα Σπουδών του Ε.Α.Π.. 5. α) Εάν ο αριθμός των υποψηφίων ανά Πρόγραμμα Σπουδών είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των παρεχόμενων θέσεων, για την επιλογή των υποψηφίων ισχύουν τα ακόλουθα:

αα) Προηγούνται όσοι έχουν συμπληρώσει το 23° έτος της ηλικίας τους. Αν ο αριθμός τους είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των προσφερόμενων θέσεων, διεξάγεται μεταξύ τους κλήρωση. ββ) Αν απομένουν θέσεις μετά την τήρηση της προηγούμενης σειράς προτίμησης, οι υπόλοιποι υποψήφιοι επιλέγονται με νέα διαδικασία κλήρωσης. β) ..... 6. α) Οι φοιτητές επιβαρύνονται για την απόκτηση του απαραίτητου εκπαιδευτικού, πληροφοριακού και υλικού αξιολόγησης και συμμετέχουν στις ιδιαίτερες δαπάνες επικοινωνίας, που συνδέονται με την εφαρμογή του συστήματος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. β) Το ύψος της συμμετοχής αυτής, καθώς και τα κοινωνικά κριτήρια και τα κριτήρια επίδοσης για τη χορήγηση υποτροφιών από το Ε.Α.Π. μερικής ή ολικής απαλλαγής από τις ανωτέρω διατάξεις, ορίζονται, ύστερα από εισήγηση της Συγκλήτου, με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. γ) ..... 8. Οι φοιτητές κατά τη διάρκεια ενός ακαδημαϊκού έτους μπορούν να παρακολουθούν κατά ανώτατο όριο έως και τρεις (3) Θ.Ε.. 9. ..... 11. Για την απόκτηση πτυχίου από τους φοιτητές του Ε.Α.Π. απαιτείται η επιτυχής παρακολούθηση και εξέταση δώδεκα (12) τουλάχιστον Θ.Ε. ..... 12. ..... 17. Οι κείμενες διατάξεις περί Α.Ε.Ι. που αφορούν τις μετεγγραφές εσωτερικού ή εξωτερικού και την εισαγωγή, ύστερα από κατατακτήριες εξετάσεις, φοιτητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Ε.Α.Π. εφαρμόζονται αναλόγως. ..... 18. ..... » (*άρθρο 5*). «*1. Οι πόροι* του Ε.Α.Π. προέρχονται από: α) *τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Κράτους* και το *πρόγραμμα* δημοσίων επενδύσεων. β) ..... γ) *τη συμμετοχή των φοιτητών* στις δαπάνες που συνδέονται *με την εφαρμογή του συστήματος* της εξ αποστάσεως διδασκαλίας. δ) ..... ε) ..... » (*άρθρο 9 παρ. 1*). «1. Κατά την έναρξη λειτουργίας του το *Ε.Α.Π. διοικείται από* Διοικούσα Επιτροπή (Δ.Ε.). ..... 2. Η Δ.Ε. *ασκεί τα καθήκοντα της* Συγκλήτου ..... 3. ..... 13. ..... » (άρθρο *10*). «1. Το Ε.Α.Π. *διέπεται από* τις διατάξεις του παρόντος νόμου και συμπληρωματικά *από τις ισχύουσες για* τα Α.Ε.Ι. διατάξεις» (άρθρο 11 παρ. 1).

Τέλος, κατ' επίκληση της εξουσιοδοτικής διατάξεως του άρθρου 5 παρ. 6 περ. β΄ του ανωτέρω νόμου εκδόθηκε η κατά τον εν προκειμένω κρίσιμο χρόνο ισχύουσα απόφαση 110159/Β7/7.10.2004 του Υφυπουργού Εθνικής

Παιδείας και Θρησκευμάτων (Β΄ 1567/20.10.2004), στον οποίο είχε εν τω μεταξύ μεταβιβασθεί η σχετική αρμοδιότητα, δυνάμει της κοινής αποφάσεως 37876/ΣΤ5/26.4.2004 του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Β΄ 608/26.04.2004), με την οποία το ποσό συμμετοχής των φοιτητών στις δαπάνες σπουδών τους για τα προπτυχιακά προγράμματα του ΕΑΠ αναπροσαρμόσθηκε, από το ακαδημαϊκό έτος 2005 – 2006 και ύστερα, στο ποσό των 700 ευρώ ανά Θεματική Ενότητα.

Επειδή, κατά τη γνώμη που επικράτησε στο Δικαστήριο, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις του Συντάγματος, το δικαίωμα παροχής δωρεάν παιδείας από τα κρατικά εκπαιδευτήρια έχει πεδίο εφαρμογής στις καθιερωμένες τρεις εκπαιδευτικές βαθμίδες, δηλαδή τη στοιχειώδη, τη μέση και την ανώτατη. Το κοινωνικό όμως δικαίωμα στη δωρεάν παιδεία δεν ισοδυναμεί και με γενική απαγόρευση επιβολής διδάκτρων για φοίτηση σε κρατικά εκπαιδευτήρια. Αντίθετα, είναι, κατ' αρχάς, θεμιτή η είσπραξη διδάκτρων για εκπαιδευτικές υπηρεσίες, που δεν εντάσσονται στο τυποποιημένο σύστημα σπουδών είτε γιατί προβλέπονται ως δεύτερη ευκαιρία για πολίτες τους οποίους εγγράφουν χωρίς διαγωνισμό (δια βίου εκπαίδευση) είτε γιατί διεξάγονται εκτός διδακτηρίων και με ειδικές εκπαιδευτικές μεθόδους (εξ αποστάσεως εκπαίδευση). Και τούτο, γιατί η εν λόγω εκπαίδευση δεν περιλαμβάνεται σ' αυτήν που απευθύνεται κυρίως προς όλους τους νέους, την οποία το Σύνταγμα χαρακτηρίζει ως βασική αποστολή του Κράτους και αποβλέπει στην επιστημονική κατάρτιση και επαγγελματικό προσανατολισμό αυτών στο γνωστικό αντικείμενο των σπουδών τους, αλλά παρέχεται πρωτίστως και κυρίως σε πολίτες είτε για συμπλήρωση των γνώσεών τους είτε για επαγγελματικό αναπροσανατολισμό της ζωής τους. Κατά συνέπεια δεν προσκρούει στη συνταγματική αρχή της δωρεάν παιδείας η καταβολή χρηματικού ποσού συμμετοχής στις δαπάνες εκπαίδευσης του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ), που ιδρύθηκε ως ν.π.δ.δ. με το άρθρο 27 του ν. 2083/1992 (ΦΕΚ Α΄ 159) και έχει ως βασική αποστολή τη συνεχή επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των πολιτών. Τούτο δε επιτυγχάνεται με μορφές εκπαίδευσης που δεν απαιτούν αναγκαίως συνεχή παρακολούθηση και πραγματοποίηση φροντιστηριακών ή εργαστηριακών ασκήσεων αλλά μπο-

ρούν να παρέχονται με τη χρήση των σύγχρονων τεχνικών μέσων επικοινωνίας ή ενημέρωσης. Επομένως, είναι ένα νέου τύπου πανεπιστήμιο, το οποίο διαφέρει ουσιωδώς από τα υπόλοιπα, τόσο ως προς την οργανωτική δομή του, όσο και κυρίως ως προς τη μέθοδο διδασκαλίας που ακολουθεί, δηλαδή την εξ αποστάσεως μετάδοση γνώσεων. Ενόψει τούτου, η συμμετοχή των φοιτητών του στις δαπάνες λειτουργίας του (άρθρο 5 παρ. 6 του ν. 2552/1997) δεν είναι αντίθετη στη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της δωρεάν παιδείας, δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε το ΕΑΠ ως φορέας εξ αποστάσεως και δια βίου εκπαίδευσης, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με τα λοιπά πανεπιστήμια, ούτε να ενταχθεί στην καθιερωμένη εκπαίδευση των τριών τυποποιημένων κύκλων, λόγω της απουσίας εισαγωγικού διαγωνισμού για την επιλογή των φοιτητών του, της ιδιαιτερότητας των τελευταίων ως ατόμων που, κατά κανόνα, σπουδάζουν ασκώντας παράλληλα το επάγγελμά τους και της απουσίας άμεσης επαφής διδάσκοντος και διδασκομένου. Επί παρεμφερούς ζητήματος, με την 2714/2010 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (7μελούς) κρίθηκε κατά πλειοψηφία ότι το συνταγματικό δικαίωμα παροχής δωρεάν παιδείας από τα κρατικά εκπαιδευτήρια της ανώτατης βαθμίδας έχει πεδίο εφαρμογής μόνο στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, που ολοκληρώνεται με τη χορήγηση σχετικού πτυχίου, που συνιστά τη βασική αποστολή όλων των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και δεν περιλαμβάνει τη φοίτηση στα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών ούτε τη διαδικασία εκπονήσεως διδακτορικής διατριβής και τούτο γιατί το εν λόγω κοινωνικό δικαίωμα δωρεάν παιδείας όσον αφορά τα κρατικά εκπαιδευτήρια της ανώτατης βαθμίδας καλύπτει μόνο τη βασική αποστολή τους όπως αυτή έχει ιστορικά διαμορφωθεί, δηλαδή την απόκτηση από τους φοιτητές των γνώσεων που χρειάζονται για να αξιοποιήσουν επιστημονικά και επαγγελματικά το γνωστικό αντικείμενο των σπουδών τους.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
την [illegible]
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
Χ. ΚΡΟΥΤΗΡΑΣ

Μειοψήφησε ο Εισηγητής, Εφέτης Δ.Δ. Χρήστος Κροντηράς, ο οποίος διατύπωσε την ακόλουθη γνώμη: από το κατηγορηματικό γράμμα και πνεύμα της προεκτεθείσας, άμεσης ισχύος και ιδιαιτέρως θετικού περιεχομένου, διατάξεως του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 16 του Συντάγματος, η οποία ευθέως και αφ' εαυτής δεσμεύει όλα τα συντεταγμένα πολιτειακά όρ-

γανα, καθίσταται σαφές ότι απονέμεται, αδιαστίκτως και ανεπιφυλάκτως, σε όλους τους Έλληνες πολίτες, ανεξαρτήτως εισοδήματος (ατομικού ή οικογενειακού), ηλικίας, κοινωνικής θέσεως και επαγγελματικής ή μη απασχολήσεως, ειδικό δικαίωμα δωρεάν προσβάσεως σε όλα τα κρατικά εκπαιδευτήρια, όλων των βαθμίδων της εκπαιδεύσεως. Πρόκειται όχι απλώς για ειδικό τονισμό της γενικής αρχής της ισότητας του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος, από την *οποία, όπως γίνεται παγίως δεκτό (βλ. ενδεικτικώς αντί άλλων τις ΑΕΔ 5/2007, ΣτΕ 718/2009, ΑΠ 575/2009), επιτρέπονται, κατ' αρχήν, νομοθετικές αποκλίσεις, δικαιολογούμενες από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος, αλλά για ειδική μορφή ισότητας, ανεπίδεκτης οποιασδήποτε εξαιρέσεως και για οποιοδήποτε λόγο.* Κατά συνέπεια, τυχόν διατάξεις τυπικών νόμων ή κανονιστικών πράξεων της Διοικήσεως, που νοθεύουν το δικαίωμα τούτο των Ελλήνων πολιτών, ευθέως ή εκ πλαγίου, επιβάλλοντας π.χ. ανταποδοτικά εκπαιδευτικά τέλη, είναι ανίσχυρες, ενώ ακυρώσιμη είναι κάθε άρνηση κρατικού εκπαιδευτηρίου οποιασδήποτε βαθμίδας να εγγράψει μαθητή, σπουδαστή ή φοιτητή, επειδή δεν κατέβαλε δικαιώματα εγγραφής ή εκπαιδευτικά τέλη κτλ. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, το κοινωνικό δικαίωμα που θεσπίζει η προδιαληφθείσα συνταγματική διάταξη και το απόλυτο "κεκτημένο" που απορρέει από το δικαίωμα τούτο απαγορεύουν ρητώς σε οποιοδήποτε κρατικό ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, επομένως και στο ΕΑΠ {που ιδρύθηκε μεν με τη διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του ν. 2083/1992 (Α΄ 159), αλλά άρχισε να λειτουργεί μετά το ν. 2552/1997, ο οποίος αποτελεί και τον "καταστατικό" νόμο του}, να αρνηθεί την εγγραφή οποιουδήποτε Έλληνα πολίτη που πληροί όλες τις λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις, με μόνη την αιτιολογία ότι δεν δέχθηκε να πληρώσει τα χρήματα που αυτό του αξίωσε να καταβάλει, προκειμένου να τον εγγράψει ως φοιτητή, τουλάχιστον σε προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του (πρβλ. ΣτΕ 2714/2010, επταμελούς), ανεξαρτήτως της ονομασίας που προσδίδεται σε αυτά (δίδακτρα, ανταποδοτικά εκπαιδευτικά τέλη, οικονομική συμμετοχή κτλ). Οι ιδιαιτερότητες, που αναμφιβόλως χαρακτηρίζουν το εν λόγω Πανεπιστήμιο, σε σχέση προς τα λοιπά ΑΕΙ της Χώρας, τόσο ως προς τους σκοπούς και την οργανωτική δομή του,

όσο και ως προς τη μέθοδο διδασκαλίας που ακολουθεί, δηλαδή την εξ αποστάσεως μετάδοση γνώσεων, δεν είναι ικανές να διαφοροποιήσουν την ανωτέρω δικανική κρίση, αφού η ερμηνευτική εναρμόνιση της διατάξεως του άρθρου 5 παρ. 6 περ. α΄ του ν. 2552/1997 προς την επίμαχη συνταγματική επιταγή, τουλάχιστον υπό την ισχύουσα σήμερα μορφή της τελευταίας, φαίνεται απολύτως ανέφικτη. Επομένως, η παράθεση των ιδιαιτεροτήτων και ιδιομορφιών αυτών μπορεί να έχει θεωρητική αξία σε ενδεχόμενη μελλοντική αναθεώρηση της παραγράφου 4 του άρθρου 16 του Συντάγματος (de constitutione ferenda), στερείται, όμως, οποιασδήποτε έννομης σημασίας de constitutione lata. Τέλος, δεν μπορεί να υποστηριχθεί πειστικώς ότι το κοινωνικό δικαίωμα στη δωρεάν παιδεία αφορά μόνο στις παραδοσιακές, ιστορικώς διαμορφωμένες κατά το χρόνο θεσπίσεως του Συντάγματος, μορφές του τυποποιημένου συστήματος σπουδών και ότι δεν αναφέρεται σε εκπαιδευτικές μορφές της ανώτατης βαθμίδας που ήταν άγνωστες στο συντακτικό νομοθέτη του έτους 1975, όπως ο θεσμός της εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεως και επιμορφώσεως. Και τούτο γιατί – ανεξαρτήτως του ότι η κατοχύρωση του δικαιώματος δωρεάν παιδείας και η πρόβλεψη της παροχής από το Κράτος των αναγκαίων οικονομικών μέσων για την πραγματοποίηση των σκοπών τους δεν περιορίζεται στα υφιστάμενα κατά τη θέσπιση του Συντάγματος προγράμματα εκπαιδεύσεως, που αντιστοιχούν σε ορισμένες μόνο μορφές εκπαιδευτικής διαδικασίας – όπως προκύπτει από τα Πρακτικά της Βουλής (Ολομέλεια, συνεδρίαση της 26/11/1997, σελίδες 2259 και επ.), ήδη κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου που τελικώς ψηφίσθηκε και δημοσιεύθηκε ως νόμος 2552/1997 είχε ανακύψει το ζήτημα της αντιθέσεως της προβλέψεως οικονομικής συμμετοχής των φοιτητών του ΕΑΠ στις δαπάνες εφαρμογής του συστήματος της εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεως προς το άρθρο 16 παρ. 4 εδάφιο πρώτο του Συντάγματος (ο τότε Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αντιπαρήλθε τις σχετικές ενστάσεις των βουλευτών της αντιπολιτεύσεως με την αποστροφή ότι δεν πρόκειται περί «διδάκτρων», βλ. ό.π. σελ. 2274) και συνεπώς μολονότι το ζήτημα αυτό ήταν γνωστό στον αναθεωρητικό συνταγματικό νομοθέτη του έτους 2001, ο τελευταίος δεν εχώρησε στην αναθεώρηση της ανωτέρω διατάξεως με τη θέσπιση της εξαιρέσεως

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Την [illegible]
Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
Χ. ΚΡΟΝΤΗΡΗΣ

του ΕΑΠ από τη δωρεάν πρόσβαση στα κρατικά εκπαιδευτήρια της ανώτατης βαθμίδας. Είναι, επομένως, προφανές ότι οι ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες του ΕΑΠ, ως κύριου φορέα της δια βίου και εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεως στη χώρα μας, έναντι των λοιπών πανεπιστημίων δεν κρίθηκαν ικανές να οδηγήσουν σε διαφοροποίηση του ισχύοντος έως τότε καθεστώτος, δηλαδή της ανεπιφύλακτης κατοχυρώσεως του δικαιώματος δωρεάν παιδείας στα κρατικά εκπαιδευτήρια της ανώτατης βαθμίδας, χωρίς καμία διάκριση.

Με τη διάταξη του άρθρου 43 του Συντάγματος παρέχεται στον κοινό νομοθέτη το δικαίωμα να μεταβιβάζει την αρμοδιότητά του προς θέσπιση κανόνων δικαίου στην εκτελεστική εξουσία. Τίθεται δε ο κανόνας ότι η σχετική νομοθετική εξουσιοδότηση παρέχεται προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ως αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας, που ασκεί τη μεταβιβαζόμενη αρμοδιότητα με προεδρικά διατάγματα, με τα οποία ρυθμίζονται είτε θέματα καθοριζόμενα σε γενικό πλαίσιο υπό ορισμένους όρους με νόμους που ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής (νόμους – πλαίσια) {παράγραφος 4} είτε ειδικά θέματα προσδιοριζόμενα συγκεκριμένα από την εξουσιοδοτική νομοθετική διάταξη (παράγραφος 2 εδάφιο πρώτο). Επιτρέπεται, όμως, κατ' εξαίρεση από τον τιθέμενο ως άνω κανόνα, να ορισθούν ως φορείς της κατ' εξουσιοδότηση ασκούμενης κανονιστικής αρμοδιότητας και άλλα, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανα της Διοικήσεως, εφόσον πρόκειται για ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό (παράγραφος 2 εδάφιο δεύτερο). Ως ''ειδικότερα'' θέματα, για τη ρύθμιση των οποίων επιτρέπεται η νομοθετική εξουσιοδότηση σε άλλα πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας όργανα της Διοικήσεως, αποτελούν μερικότερες περιπτώσεις θεμάτων που ρυθμίζονται ήδη, σε γενικό έστω, αλλά πάντως ορισμένο πλαίσιο, στο ίδιο το κείμενο του τυπικού νόμου (Ολομ. ΣτΕ 1892/2010, 3973/2009).

Στην προκείμενη περίπτωση ο αιτών, στρεφόμενος κατά της παραλείψεως (αρνήσεως) του καθ' ου Πανεπιστημίου να δεχθεί την αίτηση αρχικής εγγραφής του ως φοιτητή στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ''Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό'' της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2007 – 2008, επειδή αρνήθηκε να καταβάλει την κατ' άρθρο 5

παρ. 6 του ν. 2552/1997 οικονομική συμμετοχή του, σύμφωνα με όσα έχουν ήδη εκτεθεί σε προηγούμενη σκέψη, ζητά την ακύρωσή της, προβάλλοντας σχετικώς δύο λόγους. Ειδικότερα, με το δικόγραφο της αιτήσεως ακυρώσεως και τα από 12/10/2009 και 19/7/2010 υπομνήματά του ο αιτών υποστηρίζει ότι εφόσον το ΕΑΠ είναι αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, που λειτουργεί με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και παρέχει τριτοβάθμια εκπαίδευση, αυτή δεν μπορεί παρά να είναι δωρεάν, διαφορετικά παραβιάζεται το άρθρο 16 παρ. 4 εδάφιο α΄ του Συντάγματος. Εξάλλου, συνεχίζει ο αιτών, η όποια διαφοροποίηση του ΕΑΠ, ως προς τον τρόπο οργανώσεως και λειτουργίας, σε σχέση με τα λοιπά ΑΕΙ της Χώρας, δεν αίρει την υπαγωγή του στην ανωτέρω διάταξη, ως κρατικού εκπαιδευτηρίου τριτοβάθμιας εκπαιδεύσεως, και δεν καθιστά συμβατή με το Σύνταγμα τη θέσπιση υποχρεώσεως καταβολής χρημάτων σε αυτό. Επομένως, καταλήγει, τόσο η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 6 του ν. 2552/1997, όσο και η κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσα απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, επιβάλλουσες την πληρωμή κατ' ουσίαν διδάκτρων (ανεξαρτήτως της ονομασίας που χρησιμοποιείται), ως συμμετοχή των φοιτητών στις δαπάνες σπουδών τους, προσκρούουν στην ανωτέρω Συνταγματική επιταγή.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Την 6-10-2010
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
Κ. ΣΡΟΥΤΣΗΡΑΣ

Αντιθέτως, το καθ' ου Εκπαιδευτικό Ίδρυμα με τις εκθέσεις των απόψεών του επί των λόγων της κρινόμενης αιτήσεως (βλ. τα έγγραφα 1158/22.9.2009, 1312/12.10.2009 και 1361/16.10.2009 του Προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής αυτού) και το από 12/8/2010 υπόμνημά του, αλλά και ο παρεμβαίνων Υπουργός υποστηρίζουν ότι η προκείμενος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Ειδικότερα, αναφέρονται εκτενώς στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο οργανώσεως και λειτουργίας του ΕΑΠ, που το διακρίνει και διαφοροποιεί ριζικώς από τα λοιπά (''συμβατικά'', όπως τα χαρακτηρίζουν) ΑΕΙ της Χώρας, και υποστηρίζουν ότι η συνταγματική απαίτηση για δωρεάν παιδεία στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαιδεύσεως ικανοποιείται στο ακέραιο από τα τελευταία, ενώ το σύστημα της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεως, την οποία παρέχει το ΕΑΠ, με την ανάπτυξη νέων πρωτότυπων δομών και την παροχή απολύτως εξειδικευμένων υπηρεσιών υψηλού επιπέδου, δικαιολογεί πλήρως τη θεσμοθέ-

τηση της απλής οικονομικής συμμετοχής – και όχι της καταβολής πλήρων διδάκτρων, όπως αβασίμως διατείνεται ο αιτών – εκ μέρους των φοιτητών του. Ακόμη, υποστηρίζουν ότι η συμμετοχή αυτή, η οποία ανέρχεται σήμερα στο ποσό των 8.400 ευρώ συνολικώς, από την εγγραφή στο ΕΑΠ και έως τη λήψη πτυχίου σε προπτυχιακό επίπεδο, αποτελεί μία ελάχιστη οικονομική επιβάρυνση, έχουσα εν μέρει ανταποδοτικό χαρακτήρα και αποσκοπούσα στην κάλυψη ενός μέρους μόνο των δαπανών εκπαιδεύσεως κάθε φοιτητή (εκπαιδευτικού κόστους), εκείνου δηλαδή που σχετίζεται με τις ειδικές δαπάνες της ακολουθούμενης μεθόδου της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεως, ενώ τα λοιπά έξοδα που αφορούν στο όλο φάσμα λειτουργίας του ΕΑΠ (υποδομές, λειτουργικές δαπάνες, μισθοδοσία προσωπικού κτλ) εξακολουθούν να καλύπτονται από την πολλαπλάσια, σε σχέση προς εκείνη των φοιτητών, οικονομική συμμετοχή της Πολιτείας, που με την ετήσια χρηματοδότηση του ΕΑΠ εκπληρώνει τη συνταγματική υποχρέωσή της για δωρεάν παιδεία και έναντι των φοιτητών του ΕΑΠ. Επομένως, καταλήγουν το καθ' ου και ο παρεμβαίνων Υπουργός, όταν ο κοινός νομοθέτης, κινούμενος στο πλαίσιο νεότερων και διεθνώς εφαρμοζόμενων αντιλήψεων περί εκπαιδεύσεως, άγνωστων στο συνταγματικό νομοθέτη του έτους 1975, υιοθετούσε, με το ν. 2552/1997, τον πρωτοπόρο και καινοτόμο θεσμό της εξ αποστάσεως εκπαιδεύσεως, δεν παραβίασε την από το άρθρο 16 παρ. 4 του Συντάγματος απορρέουσα αρχή της δωρεάν παιδείας.

Υπό τα δεδομένα αυτά και ενόψει των όσων ερμηνευτικώς έγιναν δεκτά σε προηγούμενη σκέψη, ο προδιαληφθείς λόγος ακυρώσεως, κατά τη γνώμη που επικράτησε στο Δικαστήριο, είναι νόμω αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί. Αντιθέτως, κατά τη μειοψηφήσασα γνώμη ο προκείμενος λόγος ακυρώσεως είναι βάσιμος και συνεπώς η προσβαλλόμενη παράλειψη, στηριχθείσα στην αντίθετη προς το άρθρο 16 παρ. 4 εδάφιο πρώτο του Συντάγματος και συνεπώς ανίσχυρη και μη εφαρμοστέα (κατ' άρθρο 93 παρ. 4 αυτού) διάταξη του άρθρου 5 παραγράφου 6 περ. α΄ του ν. 2552/1997 και της κατ' εξουσιοδότηση της περ. β΄ της αυτής παραγράφου εκδοθείσας, επίσης ανίσχυρης, αποφάσεως 110159/Β7/7.10.2004 του Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

είναι νομικώς πλημμελής και θα έπρεπε να ακυρωθεί, κατά παραδοχή της υπό κρίση αιτήσεως, η έρευνα του δεύτερου λόγου της οποίας θα παρείλκε, κατόπιν τούτου, ως αλυσιτελής.

Περαιτέρω, με το δικόγραφο της κρινόμενης αιτήσεως ο αιτών προβάλλει ακόμη ότι η απόφαση 110159/Β7/7.10.2004 του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κείται εκτός της εξουσιοδοτήσεως που παρασχέθηκε με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 6 του ν. 2552/1997, η οποία άλλωστε αντίκειται στο άρθρο 43 παρ. 4 του Συντάγματος, διότι είναι γενική και αόριστη.

Ωστόσο, αυτός ο λόγος ακυρώσεως πρέπει, κατά την ομόφωνη γνώμη του Δικαστηρίου, να απορριφθεί. Κατά το πρώτο μεν σκέλος του ως νόμω αβάσιμος, δοθέντος ότι με την επίμαχη διάταξη παρασχέθηκε νομοθετική εξουσιοδότηση στον ανωτέρω Υπουργό να καθορίσει, μεταξύ άλλων, και το ύψος της οικονομικής συμμετοχής των φοιτητών του ΕΑΠ, κάτι που έγινε με την προδιαληφθείσα υπουργική απόφαση, ενώ κατά το δεύτερο σκέλος του προεχόντως ως ερειδόμενος σε εσφαλμένη νομική προϋπόθεση, αφού η επικαλούμενη ως παραβιασθείσα συνταγματική διάταξη (άρθρο 43 παράγραφος 4) αναφέρεται στις γενικές εξουσιοδοτήσεις που παρέχονται με νόμους – πλαίσια προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για την έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων, που θα ρυθμίζουν τα θέματα εκείνα, το περίγραμμα των οποίων χαράσσεται από τους εν λόγω νόμους, δηλαδή σε περίπτωση καταφανώς άσχετη με την ένδικη διένεξη. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η εξουσιοδότηση που παρασχέθηκε με το άρθρο 5 παρ. 6 περ. β΄ του ν. 2552/1997 προς τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι ειδική και ορισμένη, εφόσον προσδιορίζονται με αυτή συγκεκριμένα τα ζητήματα που εξουσιοδοτείται να ρυθμίσει με κανονιστική πράξη η Διοίκηση. Εξάλλου, επιτρεπτώς κατά το Σύνταγμα παρέχεται με την ανωτέρω διάταξη εξουσιοδότηση σε άλλο, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανο, εφόσον αναφέρεται σε ζητήματα ειδικότερα και λεπτομερειακού χαρακτήρα σε σχέση με τη βασική ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στο νόμο.

Κατ' ακολουθία των ανωτέρω και ενόψει του ότι δεν προβάλλεται άλλος λόγος ακυρώσεως, πρέπει η κρινόμενη αίτηση να απορριφθεί κατ' ουσίαν

και η ασκηθείσα παρέμβαση να γίνει δεκτή, το καταβληθέν παράβολο να κατα-πέσει υπέρ του Δημοσίου (άρθρο 36 παρ. 4 εδάφιο δεύτερο του π.δ. 18/1989) και, τέλος, τα δικαστικά έξοδα του καθ' ου Πανεπιστημίου και του παρεμβαίνοντος Δημοσίου να καταλογισθούν σε βάρος του αιτούντος {άρθρα 4 παράγραφος 1 περίπτωση στ΄ του ν. 702/1977 (όπως η περίπτωση αυτή προστέθηκε με το άρθρο 50 του ν. 3659/2008, Α΄ 77) και 275 παράγραφος 1 εδάφιο πρώτο του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α΄ 97) Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας}.

ΜΕ ΤΙΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΑΥΤΕΣ

Απορρίπτει την αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου.

Δέχεται την παρέμβαση.

Επιβάλλει στον αιτούντα τα δικαστικά έξοδα του καθ' ου Πανεπιστημίου και του παρεμβαίνοντος Δημοσίου, τα οποία ανέρχονται στα ποσά των πεντακοσίων είκοσι (520) και επτακοσίων εξήντα (760) ευρώ, αντιστοίχως.

Η διάσκεψη του Δικαστηρίου έγινε στην Πάτρα στις 15/9/2010, 8/10/2010 και 12/11/2010 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 2/12/2010.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΡΙΚΕΤΤΗ ΜΕΝΖΙΛΤΖΟΓΛΟΥ

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
ΣΤΙΣ 6/12/2010
Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΡΟΝΤΗΡΑΣ

Ακριβές αντίγραφο
Πάτρα 6-12-2010
Η Γραμματέας

Ερικέττη Μενζιλτζόγλου